

Kúria

ítélete

Az ügy száma:	Bfv.II.1.455/2023/7.
A határozat szintje:	felülvizsgálat
A tanács tagjai:	Dr. Harangozó Attila, a tanács elnöke Dr. Demeter Zsuzsanna, előadó bíró Dr. Somogyi Gábor, bíró Dr. Metzing Márton, bíró Dr. Boros Tibor, bíró
Az eljárás helye:	Budapest
Az eljárás formája:	tanácsülés
Az ülés napja:	2024. szeptember 26.
Az ügy tárgya:	rágalmazás vétsége
Terhelt:	...
Első fok:	Karcagi Járásbíróság, 3.B.39/2022/12., ítélet, tárgyalás, 2022. április 28.
Másodfok:	Szolnoki Törvényszék, 7.Bf.462/2022/6., végzés, nyilvános ülés, 2022. október 17.
Az indítvány előterjesztője:	a terhelt
Az indítvány iránya:	a terhelt javára

Rendelkező rész

A Kúria a rágalmazás vétsége miatt a terhelt ellen folyamatban volt büntetőügyben a terhelt által előterjesztett felülvizsgálati indítványt elbírálva a Karcagi Járásbíróság 3.B.39/2022/12. számú ítéletét és a Szolnoki Törvényszék mint másodfokú bíróság 7.Bf.462/2022/6. számú végzését megváltoztatja és a terheltet az ellene folytatólagosan elkövetett rágalmazás vétsége [Btk. 226. § (1) bekezdés] miatt emelt vád alól felmenti.

Az ítélet ellen fellebbezésnek vagy felülvizsgálatnak nincs helye.

Indokolás

[1] I. 1. A Karcagi Járásbíróság a 2022. április 28-án, tárgyaláson kihirdetett 3.B.39/2022/12. számú ítéletével a terheltet bűnösnek mondta ki becsületsértés vétségében [Btk. 227. § (1) bekezdés a) pont], továbbá rágalmazás vétségében [Btk. 226. § (1) bekezdés], és ezért őt megrovásban részesítette.

[2] A terhelt és védője fellebbezése folytán másodfokon eljáró Szolnoki Törvényszék mint másodfokú bíróság a 2022. október 17-én meghozott 7.Bf.462/2022/6. számú végzésével az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta azzal, hogy a bűncselekmény jogi minősítése helyesen: folytatólagosan elkövetett rágalmazás vétsége (Btk. 226. § (1) bekezdés első fordulat).

[3] 2. A jogerős ítéletben megállapított tényállás a következő:

- 2021. szeptember 10-én, a reggeli órákban a magánvádló háziorvos, önkasztásról kapott telefonhívást követően az út 1 mellett lévő tanyára ment, ahol a helyszínen – miután a halál tényét a szolgálatot teljesítő mentőtiszt megállapította – az elhunytat megtekintette. Mivel a helyszínelő szemlebizottság még nem érkezett meg, ezért a rendőrség munkatársával megbeszélve elhagyta a helyszínt és munkája folytatása végett a rendelőintézetbe visszament. Később a rendőrség munkatársával közösen visszatértek a helyszínre az ott elvégzendő feladatok miatt. Ezt követően a rendőrautó felé indult, amikor találkozott az elhunyt személy édesapjával, tanú 1-gyel és édesanyjával, a terhelttel, továbbá az elhunyt személy barátnőjével, tanú 2-vel. E személyek és tanú 3 rendőr jelenlétében megkérdezte, hogy történt-e valami, ami ehhez a tragédiához vezetett a családban. Az elhunyt barátnője azt mondta, hogy aznap találkozni akartak, de az elhunyt személynek nem volt megfelelő az időpont, és azt beszélték meg, hogy később találkozhatnak. Ezt követően a doktornő távozott a helyszínről és a rendelőben folytatta a munkáját. (tényállás 1. pontja)

- Ezt követően egy héten belül – pontosabban már nem meghatározható időpontban – a terhelt a Facebook közösségi oldalán nyilvános posztot tett közzé, melyben a fia haláláról, annak körülményeiről, saját érzéseiről írt, továbbá azt is kiírta, hogy „A doktornőnek köszönöm, hogy ott a halott fiam mellett még rúgott belém egyet. Engem okolt amiért szerinte ezt a nagyon hosszú folyamatot észre kellett volna vennem.” A Facebook kiírást követő nap a magánvádló asszisztensnője, személy 1 messenger üzenetet váltott a terhelttel, amelyben a terhelt azt írta: „Már ismerik a doktornőt, ő mindig, mindenkit feljelent.” (tényállás 2. pont)

[4] **II.1.** A bíróság jogerős ítélete ellen a terhelt terjesztett elő felülvizsgálati indítványt az 2017. évi XC. törvény (a továbbiakban: Be.) 649. § (1) bekezdés b) pont ba) alpontjára hivatkozással.

[5] Indokolása szerint az eljárás bíróság téves ítéletet eredményező „abszolút anyagi jogi szabálysértést” követett el, mikor törvénytörő bűnösség megállapítás miatt szabott ki vele szemben törvénytörő büntetést.

[6] Indítványában ezt követően konkretizálás, az ügyel megfelelő kontextusba nem hozott módon foglalkozott a tényállás hiányosságában megnyilvánuló anyagi jogszabálysértés, továbbá a törvénytörő büntetés témakörével, ezzel összefüggően pedig eseti döntés részletes elemzésével és a Legfelsőbb Bíróság gyakorlatával.

[7] Mindezek után a jelen ügyre vonatkozóan az indítvány azt hangsúlyozta, hogy az eljárás bíróságok sem a becsületsértést, sem a rágalalmazást nem állapíthatták volna meg, miután az irányadó tényállásból kitűnően a sértettel folytatott beszélgetése a sértett becsületét nem csorbította és miután minden beszélgetés csak kettejük között zajlott, nem valósult meg a becsületcsorbító tényállítás más előtt állítása sem. Miután pedig sem a becsületsértés, sem a rágalmazás törvényi tényállása maradéktalanul nem valósult meg, kizárólag az eljárás megszüntetésének vagy bűncselekmény hiányában az ellene emelt vádak alóli felmentésének lett volna helye.

[8] Ezért elsődlegesen a jogerős ügydöntő határozat hatályon kívül helyezését és az eljárás megszüntetését, másodlagosan annak megváltoztatását és a vád alóli felmentését indítványozta.

[9] 2. A magánvádló a felülvizsgálati indítványra tett észrevételében megjegyezte, hogy az alapügyben eljárás bíróság eljárása és határozata aggálytalan, a terhelt pedig a legenyhébb büntetést kapta, anyagi következménye pedig nem is volt az ügynek, ezért annak a terhelt részéről való tovább folytatása számára érthetetlen.

[10] **III.** A terhelt által előterjesztett felülvizsgálati indítvány az alábbiak szerint alapos.

[11] 1. A felülvizsgálat rendkívüli jogorvoslat, amely a Be. 648. §-a alapján csak a bíróság jogerős, a vádról rendelkező ügydöntő határozatával szembeni jogi – és nem pedig ténybeli – kifogás lehetőségét biztosítja, és kizárólag a Be. 649. §-ában megjelölt anyagi és eljárásjogi okokra hivatkozással vehető igénybe. A felülvizsgálati okok törvényi köre nem bővíthető, ezért az azon kívül eső anyagi vagy eljárásjogi kérdések a felülvizsgálatban közömbösek.

[12] A Be. 659. § (5) bekezdése alapján a Kúria a jogerős ügydöntő határozatot – a feltétlen hatályon kívül helyezésre vezető okok kivételével – csak a felülvizsgálati indítvánnyal megtámadott részében és csak a felülvizsgálati indítványban meghatározott ok alapján bírálja felül.

[13] 2. Elöljáróban a felülvizsgálati indítvánnyal összefüggésben a Kúria rögzíti, hogy bár az a felülvizsgálat törvényi okát is megjelölte, azonban a Kúria következetes gyakorlata, hogy a felülvizsgálati indítványt tartalma szerint bírálja el abban az esetben, ha az a felülvizsgálat okát nem vagy hibásan tartalmazza.

[14] A terhelt felülvizsgálati indítványában „abszolút anyagi jogszabálysértést kifogásolt, a felülvizsgálat törvényi okát jogszabályi hivatkozásként a Be. 649. § (1) bekezdés b) pont ba) alpontjában jelölte meg.

[15] A Kúria előrebecsátja, hogy az indítványban hivatkozott „abszolút anyagi jogi szabálysértés” fogalmát sem a törvény, sem a jogirodalom nem ismeri. Az eljárási szabálysértések oszthatók fel abszolút [Be. 608. § (1) bekezdés] és relatív [Be. 609. § (1)-(2) bekezdés] eljárási szabálysértésekre, attól függően, hogy az eljárási szabálysértés mérlegelés nélkül kötelezővé, vagy csupán további feltételek mellett lehetővé teszi a jogorvoslattal támadott határozat hatályon kívül helyezését. Az „abszolút anyagi jogi szabálysértés” azonban tartalom nélküli hivatkozás.

[16] Rendkívüli jogorvoslatként felülvizsgálatnak, anyagi jogszabálysértés okán azonban kétségkívül helye van.

[17] A felülvizsgálati indítványban megjelölt, a Be. 649. § (1) bekezdés ba) alpontja alapján felülvizsgálati ok az, ha a bíróság a jogerős ítéletében a cselekmény téves minősítése, vagy a Btk. más szabályának megsértése miatt törvénysértő büntetést szabott ki. Tartalmát tekintve az e felülvizsgálati okon alapuló indítvány nem a bűnösség megállapítását kifogásolja, hanem csupán a cselekmény téves minősítését és a büntetés nemének és/vagy mértékének arra visszavezethetően, illetve önmagában, a Btk. nem a bíró mérlegelésére bízott szabályának megsértése miatt törvénysértő voltát állítja.

[18] Jelen esetben e felülvizsgálati oknak az indítványnak egyetlen mondata sem felel meg. Az indítványból sem a törvénysértés minősítésben való mibenléte, sem az nem azonosítható, hogy maga az indítványozó – a bűnfelelősség elfogadása mellett – mit tartana és milyen alapon vagy okból helyes, illetve törvényes minősítésnek.

[19] A felülvizsgálati indítvány konkrétumként kiolvasható tartalma a felülvizsgálati oknak megfeleltethetőség szempontjából, az indítványban megjelölttől érdemben jelentősen eltér, miután az a bűnfelelősséget teljes terjedelmében hárítja. Azt állítja ugyanis, hogy sem becsületsértést, sem rágalmozást nem követett el, mindezek alapján pedig a jogerősen megállapított bűnfelelősség alóli teljes mentesülést igényli.

[20] A Be. anyagi jogszabálysértésre hivatkozással – amint arra a Kúria korábbi határozataiban már többször rámutatott – a bűnfelelősség terjedelmét érintően a felülvizsgálatra vezető okokat eltérően szabályozza; a felülvizsgálati indítványban megjelölt, a Be. 649. § (1) bekezdés b) pont ba) alpontján túl a Be. 649. § (1) bekezdés a) pont aa) alpontjában.

[21] A Be. 649. § (1) bekezdés a) pont aa) alpontja felülvizsgálati okként – szemben a felülvizsgálatban is hivatkozott, és a fentebb már kifejtett, a Be. 649. § (1) bekezdés b) pont ba) alponttal – akkor valósul meg, ha a jogerős ítéleti tényállásban foglalt terhelti magatartás nem meríti ki (semmilyen) bűncselekmény törvényi tényállási elemeit, avagy – ugyancsak az irányadó tényállásból kitűnően – büntethetőséget kizáró vagy megszüntető ok ellenében került sor a terhelt elítélésére. Ilyen esetben az indítvány célja a terhelt felmentése, vagy vele szemben az eljárás megszüntetése.

[22] A terhelt felülvizsgálati indítványa tartalmát tekintve pedig mindenféle bűnfelelősséget negligál, így az a Be. 649. § (1) bekezdés a) pont aa) alpontjában írt oknak feleltethető meg, és ennek ténylegesen a felülvizsgálati indítvány célja is megfelel amikor elsődlegesen a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és az eljárás megszüntetését, vagy a jogerős döntés megváltoztatásával a felhozott vádak alóli felmentését igényli.

[23] A Kúria csak a teljesség kedvéért jegyzi meg, hogy a bűnfelelősség teljes vitatása mellett a felülvizsgálati indítvány még akkor is, ha az tartalmilag helyes, teljesen szükségtelenül hivatkozott arra, hogy törvénysértő minősítés esetén a büntetés abban az esetben is lehet törvénysértő, ha a törvényes minősítésnek megfelelő büntetési tétel keretei között került kiszabásra (Kúria Bfv.II.1168/2015/12., Bfv.III.907/2016/6., Bfv.I.830/2020/7.), hiszen bűn nélkül a büntetés már szóba sem kerül. Emellett idézett bizonyos jogirodalmi álláspontokat és eseti döntéseket is, azonban azokat az adott ügy tekintetében nemcsak túlnyomórészt szükségtelenül, de az indítvány érdeméhez hozzá nem is illeszthető kontextusban tette.

[24] A felülvizsgálati indítvány érdemi elbírálásra alkalmassága azonban nem a terjedelmének vagy az abban idézett, az ítélezési gyakorlatból vagy jogirodalmi álláspontokból szemezgetett irreleváns hivatkozás mennyiségének a függvénye, elégséges, ha az a fenti törvényi feltételeknek megfelel.

[25] 3.1. A felülvizsgálati eljárásban ugyanakkor megkerülhetetlen szabály a tényálláshoz kötöttség és a tényállás támadhatatlansága a Be. 650. § (2) bekezdése alapján, amely szerint a felülvizsgálati indítványban a jogerős ítéletben megállapított tényállás nem támadható. A felülvizsgálati eljárásban a bizonyítékok ismételt egybevetésének, eltérő értékelésének, valamint bizonyítás felvételének nincs helye, a felülvizsgálati indítvány elbírálásakor a jogerős ügydöntő határozatban megállapított tényállás az irányadó [Be. 659. § (1) bekezdés].

[26] A jogerős ügydöntő határozatban megállapított tényállás irányadósága azt jelenti, hogy a felülvizsgálat során nem csak maga a tényállás, hanem mindaz, ami a tényállás megállapításához vezetett, ekként a bizonyítékok mikénti mérlegelése sem támadható.

[27] A tényállás vitatását kivételt nem tűrően kizáró törvényi rendelkezéseknek megfelelően így az ügydöntő határozat tényállásban nem szereplő, illetve attól eltérő tény a Kúria a felülvizsgálati eljárásban nem vehet figyelembe. Jelen esetben pedig ilyen az indítványnak az az állítása, hogy a sértett és a terhelt beszélgetésére kizárólag kettejük jelenlétében került sor, de ilyen annak a tartalma is, így nem képezheti vita tárgyát, hogy a helyszínen a magánvádló több személy jelenlétében kérdést tett fel, azzal a tartalommal, hogy történt-e valami, ami ehhez a tragédiához vezetett a családban.

[28] Ugyanakkor a bűnösség megállapításának a feltétele, hogy a jogerős ügydöntő határozatban megállapított tényállásból a terhelt terhére rótt bűncselekmény törvényi tényállási elemei maradéktalanul felismerhetők legyenek. Ez lehet a felülvizsgálat tárgya, a terhelt pedig éppen ezt kifogásolta.

[29] A jogerős ítélet szerint a terhelt terhére rótt bűncselekmény a Btk. 226. § (1) bekezdés első fordulata szerint meghatározott rágalalmazás vétségének minősül.

[30] 3.2. A Kúria – a felülvizsgálati indítvány érdemi vizsgálatát megelőzően – ebben a körben szükségesnek tartja rögzíteni, hogy a minősítés tekintetében az elsőfokú bíróság döntése nemcsak, hogy egyes tényállásrészek számozásával összefüggő határozatszerkesztésből adódóan nehezen azonosítható, az az alkalmazott jogszabályok tekintetében nem ekvivalens sem a jogi indokoláson belül, sem a rendelkező rész szerinti minősítéssel.

[31] A rendelkező rész szerint az elsőfokú bíróság a Btk. 227. § (1) bekezdés a) pontja szerint minősülő becsületsértés vétségében és a Btk. 226. § (1) bekezdése szerint minősülő rágalmozás vétségében mondta ki a terheltet bűnösnek. A jogi indokolás a terhelt terhére rótt bűncselekmények minősítése körében – a rendelkező résznek megfeleltethetően – azt tartalmazza, mely szerint az 1. tényállásrész alapján a terhelt azzal, hogy a sértett orvosi munkakörének ellátásával, tevékenységével összefüggésben a becsület csorbítására alkalmas kifejezést használt a Btk. 227. § (1) bekezdés a) pontja szerinti becsületsértés vétségét valósította meg, a 2. tényállásrészben a „mindig, mindenkit feljelenet” kijelentés a sértett becsületének csorbítására alkalmas, ezért a Btk. 226/B. § (1) bekezdésében meghatározott becsületsértés megállapításának van helye. Ez utóbbi jogszabályi hivatkozás azonban nemcsak számában, megnevezésében is eltér a rendelkező részben írt minősítéstől, a Btk. 226/B. § ugyanis a becsület csorbítására alkalmas hamis hang- vagy képfelvétel nyilvánosságra hozatala alcím megnevezéssel ellátott bűncselekményt rendeli büntetni.

[32] A tényállás 1. pontjában azonban a bíróság által megjelölt terhelti kijelentés nem található, az ugyanis a 2. tényállási részben szerepel, továbbá a rendelkező résszel ellentétben az indokolásban egyáltalán nincs rágalmozás vétségének megállapítását megalapozó alkalmazott jogszabály, holott a rendelkező rész szerint a terhelt terhére az (is) róható. Mindezek alapján már az sem állapítható meg, hogy az első fokon eljáró bíróság mely általa tényállási pontokban leírt cselekmény kapcsán, és melyik emberi méltóság elleni bűncselekményben állapította meg a terhelt bűnfelelősségét.

[33] A teljesség kedvéért a Kúria azt is megjegyzi, hogy mindeközben az ítélet szóbeli indokolásának jegyzőkönyve a fentiekől további eltérés folytán sem szolgálhat útmutatóként a minősítés és a jogszabályi hivatkozások elsőbírói kaotikusságában. A jegyzőkönyv szerint ugyanis a megvalósult bűncselekmények jogszabályi alapját, annak ellenére, hogy azokat a kihirdetett rendelkező rész szerint becsületsértésnek és rágalmozásnak minősítette, egyaránt a Btk. 227. §-ának (vagyis a becsületsértés jogszabályi alapjának) felhívásával jelölte meg oly módon, hogy „a mindig, mindenkit feljelenet” kijelentést érintően megjegyezte, hogy a kijelentés „fogalmilag kizárt tény”, a más előtti kijelentéssel azonban a Btk. 227. § (1) bekezdés szerinti rágalmozás megvalósult (holott a rágalmozás a Btk. 226. §-ában szabályozott tényállás, és ahhoz, hogy megvalósuljon, – többek között – tény állítása szükséges).

[34] Mindezek részbeni észlelése után a másodfokú bíróság a cselekmény jogi minősítését a Btk. 226. § (1) bekezdés első fordulata szerint, folytatólagos rágalmozás vétségnek minősített, azon indokolás mellett, mely szerint a terhelt mindkét esetben tényállítást tett.

[35] 3.3. A Btk. 226. § (1) bekezdése alapján rágalmozást követ el, aki valakiről, más előtt, a becsület csorbítására alkalmas tényről állít vagy híresztel, vagy ilyen tényre közvetlenül utaló kifejezést használ.

[36] A bűncselekmény jogi tárgya a személyiségi jogok részét képező becsület; ezáltal büntetőjogi védelmet élvez a társadalmi megbecsülés és az emberi méltóság; elkövetési magatartása pedig a becsület csorbítására alkalmas tény állítása, híresztelés, ilyen tényre közvetlenül utaló kifejezés használata.

[37] A társadalmi megbecsülés a személyről kialakult kedvező megítélés, a személy tulajdonságának, magatartásának környezetében meglévő elismertsége. A méltóság az embert adottságától függetlenül megillető bánásmód igénye. A méltóság az emberi élettel eleve együtt járó minőség, amely oszthatatlan és korlátozhatatlan, és ezért minden emberre nézve egyenlő [64/1991. (XII. 17.) AB határozat indokolás D/2/b) pontja], a méltósághoz való jog egyik funkciója az egyenlőség biztosítása [34/1992. (VI. 1.) AB határozat indokolás III/4/3. pontja; vö. Alaptörvény (2011. április 25.) Szabadság és Felelősség Részének II. cikke].

[38] Tény fogalma alá tartozik valamely, a múltban bekövetkezett vagy a jelenben (a megnyilatkozáskor) tartó cselekmény (cselekedet, magatartás), történés (jelenség, esemény), továbbá állapot (így az ember múltban fennállt, vagy jelenben fennálló tudatállapota is).

[39] A tényállítás pedig olyan megnyilatkozás, melynek tartalma múltban bekövetkezett vagy jelenben tartó cselekmény, történés, állapot. Jövőbeni cselekményre, történésre, állapotra vonatkozó megnyilatkozás nem tényállítás, hanem feltételezés; nem rágalmazás, hanem legfeljebb becsületsértés alapja lehet. A tényállításnak – törvényi tényállás szerint – „valakiről” kell megtörténnie.

[40] Ehhez képest a rágalmazás megvalósulásához szükséges tényállításon olyan – a sértett magatartását egyedileg felismerhetően meghatározó – nyilatkozatot, kijelentést kell érteni, aminek tartalma valamely múltban megtörtént, vagy jelenben történő esemény, jelenség, állapot.

[41] A becsület csorbítására alkalmasság pedig objektív ismérv; objektíve, a társadalomban kialakult általános megítélés, az általános erkölcsi és közfelfogás figyelembevételével kell eldönteni, hogy az adott tény állítása, híresztelése alkalmas-e a becsület csorbítására. Nem a passzív alany, a sértett egyéni megítélése, szubjektív értékítélete, esetleges érzékenysége alapján kell megítélni, hogy a tényállítás, híresztelés alkalmas-e a becsület csorbítására. A törvény, bár az adott sértett személyét, illetve becsületét védi, azonban nem az adott sértett szubjektív becsületérzéséhez kötöten, mérten.

[42] Általában becsület csorbítására alkalmas olyan tény állítása, híresztelése, ami valósága esetén büntető-, szabálysértési vagy fegyelmi eljárás megindításának alapjául szolgálhat a sértett ellen. Becsület csorbítására alkalmas olyan tény állítása, híresztelése is, ami az emberi méltóságot támadja, vagy alkalmas arra, hogy a sértettéről, tulajdonságairól, magatartásáról a környezetében kialakult kedvező társadalmi megítélést, az elismertségét kedvezőtlen, negatív irányba befolyásolja.

[43] A tényállítás (híresztelés stb.) törvényi tényállás szerinti fogalmának megvalósulása szempontjából az adott megnyilatkozás önmagában – s nem pedig alapjogi viszonyban – vizsgálendő. Ehhez képest a bíróságnak először abban kell állást foglalnia, hogy a felrótt magatartás tény állítása-e (híresztelés stb.). Ha a cselekmény nem tartozik a tényállítás (híresztelés stb.) fogalma alá, akkor nem is tényállásszerű, tehát nem bűncselekmény. Ha viszont a megnyilatkozás tényállítás (híresztelés stb.), akkor kell azt vizsgálni, hogy a becsület csorbítására objektíve alkalmas-e, ha pedig a tényállítás becsület csorbítására objektíve nem alkalmas, akkor a cselekmény nem tényállásszerű, tehát nem bűncselekmény.

[44] Valamely közlés becsület csorbítására való alkalmassága a sérelem absztrakt lehetőségét jelenti. Nem feltétele a bűncselekmény megvalósulásának, hogy a hátrányos következmény – a becsület csorbulása – ténylegesen bekövetkezzék. Ugyancsak közömbös, hogy a tényközlés (tényállítás, híresztelés) vagy kifejezés használata a sértett becsületérzését ténylegesen érintette, sértette-e.

[45] 3.4. A büntetőjogi felelősség alapkérdése tehát a tényállásszerűség. Ezért a Kúria a terhelt terhére rótt cselekmény kapcsán elsőként ezt vizsgálta meg. A becsületbeavágó magatartás ellenében álló törvényi tényállás

- egyrészt a mással szemben becsület csorbítására alkalmas kifejezés használata; ami – egyéb törvényi feltételek megléte esetén – a becsületsértés (Btk. 227. §);

- másrészt a valakiről más előtt becsület csorbítására alkalmas tény állítása, híresztelése, vagy ilyen tényre közvetlen utaló kifejezés használata; ami a rágalmazás (Btk. 226. §).

[46] A tényállásszerűség szempontjából annak van jelentősége, hogy mindkét bűncselekmény – az alapesetét tekintve – formális, tehát nem eredmény-bűncselekmény. Formális bűncselekmény esetén pedig az elkövetési tevékenység pontos meghatározása annál is inkább szükséges, mert a tárgyi oldalon – a jogi tárgyon kívül – egyedül ez határozza meg a cselekmény jellemzőit. Másképpen szólva a Btk. az elkövetési magatartást a becsületcsorbításra alkalmasság függvényében határozza meg; vagyis a Btk. megadja a védendő értéket, ami a becsület, viszont a törvény a bíróra bízva valamely elkövetési magatartás sértésre alkalmasságának eldöntését. Tehát a törvény valójában nem ad konkrét elkövetési magatartást, hanem megfeleltetést vár el; ezért lehet mondani, hogy nyitott a törvényi tényállás, és a törvény a bíró feladatává teszi a konkretizálást (Kúria Bfv.III.1.361/2018/8.).

[47] Jelen ügyben ez annak a vizsgálatát, megítélését igényli, illetve jelenti, amikor a terhelt az általa közzétett facebook bejegyzésben azt írta, hogy „A doktornőnek köszönöm, hogy ott a halott fiam mellett még rúgott belém egyet. Engem okolt amiért szerinte ezt a nagyon hosszú folyamatot észre kellett volna vennem.”, továbbá amikor a terhelt a doktornő asszisztensével váltott messenger üzenetben „Már ismerik a doktornőt, ő mindig, mindenkit feljelent.” kijelentést tette. A magánvádló és az első és másodfokon eljáró bíróság szerint ez bűncselekmény, a terhelt szerint viszont nem.

[48] A Kúria – amint azt már korábbi határozataiban (Kúria Bfv.III.1.361/2018/8., Bfv.III.950/2019/3.) is rögzítette – rámutat, hogy a hétköznapi felfogás nem húz éles határt a rágalmazás és a becsületsértés közé, mindkettő becsületbevágó ügy. Kétségtelen azonban, hogy jogilag régóta megtörtént a rágalmazás és becsületsértés különválasztása. Ennek indoka pedig épp az elkövetési magatartás mibenlétében gyökerezik:

- a rágalmazás és becsületsértés között rendszerint nagy súlykülönbség áll fenn,

- a rágalmozó eseményt, történést formál; az eseménynek, a történetnek pedig a hallgató (a közönség) szemében mindig nagyobb a hitele, mint a már jellegében is szubjektív értékítéletnek vagy egyéb nyilatkozatnak,

- a rágalmozó tényállítás az objektív valóság hitelével jelentkezik, mutatkozik meg a hallgató számára; ezzel szemben a – csupán – becsületsértő kijelentéseknek rendszerint nincs konkrét tartalma.

[49] Ehhez képest alapvető különbség van a között, hogy az elkövető a tényállításával a hallgató jövőbeni értékítéletére apellál, avagy a között, hogy eleve értékítéletet mond. Előbbi a hallgatót meg akarja győzni saját igazáról, utóbbi viszont már készen szállítja a saját álláspontját, értékítéletét. A rágalmozó tényállítás alapján a hallgató tud értékítéletet alkotni a sértettéről, azon egyszerű oknál fogva, mivel a tények meggyőző ereje nagyobb. Ezért hisznek az emberek a tényeknek (tényállitásnak) inkább, mint az értékítéletnek.

[50] A tényállásszerűség követelménye alapján tehát az első eldöntendő kérdés az, hogy az elkövető magatartása (amiről szó van) tényállítás, híresztelés, avagy kifejezés használata.

[51] Az emberi gondolkodás ítéletek alakjában (ítéletalkotás által) történik. Az ítélet valamiről, annak a valaminek az állítását vagy tagadását jelenti. Tényítélet az, amikor magára a valóságbeli tényre, körülményre vonatkozóan történik leíró jellegű megállapítás; a jog nyelvén ez a tényállítás.

[52] A tényállításhoz azonban újabb ítélet is kapcsolódhat, aminek viszont már értékelő funkciója van. Ez az értékítélet, ami a valósághoz (a valóságot leíró megállapításhoz) fűzött következtetés.

[53] Jogilag a tényállítás és értékítélet közötti határvonal abban áll, miszerint tényállításról van szó, ha az adott nyilatkozat alapjául meghatározott, egyedileg elhatárolt, objektív valósága szempontjából megvizsgálható esemény, történés szolgál. Ezzel szemben értékítélet, ha annak alapja nem egyedileg körülhatárolt esemény, vagy ha a következtetések láncolata annyira hosszú, oly mértékben áttételes, hogy az egyedileg körülhatárolt, meghatározott események már nem úgy jelennek meg, mint a megnyilatkozás alapja. Minden értékítélet viszonyítást foglal magában, és minden értékítéletnek általánosító tendenciája van. Az értékítélet valójában nem más, mint kifejezési mód egyszerűsítése, tehát a tényállítás sommásítása.

[54] Ez – értelemszerűen – egyben azt is jelenti, hogy a tényállítási tartalom elveszti a konkrétságra való visszavezethetőségét. Másfelől az egyre absztraktabbá válás pedig sűrítést, tipizálást, a lényeg megragadását jelenti; amiért is az emberek egymás között inkább használják azt a tényállítások helyettesítésére. Ez viszont már nem tényállítás, hanem értékítélet.

[55] Kétségtelen odafigyelést igényel annak eldöntése, hogy mikor van tényállítás, aminek veszélyessége a tények hitelével való rontás, és mikor van olyan leegyszerűsítés, ami mögött valójában semmi tényre való vonatkozás, vonatkoztathatóság nincs, és az ekként nem más, mint értékítélet. Utóbbi pedig büntetőjogilag nem akadályozott, feltéve, hogy az nem gyalázkodás.

[56] Ebben a kérdésben nem a nyelvtan dönt; nem annak van jelentősége, hogy a mondat állítmánya cselekvést kifejező ige-e vagy sem, illetve jelző-e vagy sem. A tényállítás kifejezhető

- a sértett valamely cselekményének megjelölésével (vö. „sikkasztott”),
- a sértett cselekvési körén kívül eső körülmény megjelölésével (vö. „kiderült, hogy a kezelésére bízott pénzből hiányzik”),
- a sértett személyére vagy cselekményére utaló fő- vagy melléknévvel (vö. tolvaj, megvesztegethető),
- a sértett jövőbeni magatartása jelzésével (vö. „nem utasítaná vissza a neki felajánlott vagyoni előnyt”),
- történhet az állítás jellegzetes gesztussal (ami az elvételi mozdulatot utánzó gesztus). (Dr. Angyal Pál: A becsület védelméről szóló 1914:XLI. T.-cikk; Budapest, Athenaeum, 1927., 22. oldal; s ue. változata Dr. Kálmán György: A becsület védelme az anyagi büntetőjogban; Budapest Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, 1961., 100. oldal).

[57] Ekként, ha valakiről azt mondják, hogy valamit ellopott, akkor az rágalmazó tényállítás, ha viszont azt, hogy tolvaj, vagy hajlama van a lopásra, akkor az becsületsértő lehet.

[58] Ha pedig önmagában (csupán) azt mondják róla, hogy bűnös, vagy rossz ember, akkor az kizárólag értékítélet, amiben oly mértékig absztrahált, ekként feloldódott a konkrétság, hogy nincs mód azt konkrét bűnre, elkövetésre visszavezetni, vagy ekként érteni. Ebből a visszavezethetőség ugyanis olyan spekuláció lenne, ami a verbális bűncselekmények esetében a tényből tényre való következtetést tenné lehetővé, holott ezen cselekmény az adott szó kimondásával, elhangzásával egyben rögzült, lezárt tartalmúvá válik.

[59] Nyilvánvalóan lényeges, hogy miként kell értelmezni valamely inkriminált nyilatkozatot. A Kúria hangsúlyozottan a tényállásszerűségből kiindulást tekinti alapvető

szempontnak, mivel a bíróság számára a törvény jelenti a kiindulópontot, és egyben a kötelezést is. A bírói jogalkalmazásra vonatkozó külső – így az Alkotmánybíróság vagy nemzetközi bíróság általi – elvárásra odafigyelés pedig valójában azt jelenti, hogy a becsületsorbításra alkalmasság kapcsán vizsgálni kell, hogy milyen körülmények között történt a felrótt (sérrelmezett) magatartás. Mindez azonban nem közömbösíti a jogalkalmazás eredendő támpontjának, a tényállásszerűségnek a vizsgálatát [vö. 7/2014. (III. 7.) AB határozat, 13/2014. (IV. 18.) AB határozat].

[60] Valamely nyilatkozat becsületsorbításra alkalmasságának megítélése lehetséges

- az elkövető felfogása szerint,
- a sértett felfogása szerint,
- vagy objektív ismérv szerint.

[61] Következetes, évszázados az ítélkezési gyakorlat az objektív ismérv mellett. A becsület csorbítására való alkalmasság tehát objektív ismérv; így objektíve, a társadalomban kialakult általános megítélés, az általános erkölcsi és közfelfogás figyelembevételével kell eldönteni, hogy az adott tény állítása, híresztelése, kifejezésként használata alkalmas-e a becsület csorbítására. Ekként nem a passzív alany, a sértett egyéni megítélése, szubjektív értékítélete, esetleges érzékenysége alapján kell megítélni ezt az alkalmasságot.

[62] A törvény tehát, bár az adott sértett személyét, illetve becsületét védi, azonban nem az adott sértett szubjektív becsületérzéséhez kötötte, mérten. Kétségtelen, hogy a következetes ítélkezési gyakorlat szerint, illetve számára bevett formula: az objektíve, a társadalomban kialakult általános megítélés, az általános erkölcsi és közfelfogás.

[63] Ehhez képest valamely sommásított, konkrétságra vissza nem vezethető leegyszerűsítés csupán értékítélet lehet, s mint ilyen, nem válhat büntetőjogi fenyegetés célpontjává (Kúria Bfv.III.1.361/2018/8.).

[64] A Kúria gyakorlata egységes abban (is), hogy a bírálat, a kritika, a véleménynyilvánítás ténybeli valóságtartalma nem esik a tényállítás fogama alá, ezért az ezt tartalmazó nyilatkozat sem a rágalmazás, sem a becsületsértés megállapítására nem alkalmas; ugyanakkor azonban a gyalázkodó jellegű és emberi méltóság sérelmével járó nyilatkozatok abban az esetben is alkalmasak a bűncselekmény megállapítására, ha azok – formálisan – kritikai megjegyzésként kerülnek nyilvánosságra.

[65] Összegezve tehát, a rágalmazásban konkrétság van, az általánosságban használt és határozott tényállítást nem tartalmazó kifejezések nem képeznek rágalmazást, ugyanakkor ami a konkrétságot nélkülözi még becsületsértés lehet, azonban gyalázkodó, becsületsértő jelleg nélkül becsületsértés megállapítására sincs alap. Jelen ügyben pedig ez a helyzet.

[66] Az irányadó tényállás alapján – jelen esetben – a tényállítás múltban megtörtént esemény, nevezetesen a terhelt inkriminált bejegyzése alapján az, hogy a magánvádló valami, a terheltet érintően és a terhelt által negatívan értékeltet tett; az ezt tartalmazó terhelti – facebook bejegyzésben és messenger üzenetváltásban tett egy-egy – közlésből ered a magánvádló sérelme.

[67] Nyelvtani elemzés alapján az irányadó tényállás szerint a terhelt által megtett bejegyzésben az a tényállítás, hogy a doktornő (a magánvádló) „még rúgott belé[m] egyet”, azonban a (két) mondat teljességéből nem vitásan, ezen nem a szó szoros értelemben fizikális bántalmazás értendő, hanem, hogy az orvos-magánvádló valami olyat tett, ami a terheltnek fájdalmat okozott, és a szövegkörnyezet alapján az is egyértelmű, hogy ez egy, a doktornő részéről a terhelt szerint megvalósult közlésben áll. Innentől pedig a terhelt által leírt szövegezés és tartalom releváns; az a magánvádló részéről a terhelt irányába – a „szerinte” fordulat használatával – véleményformában annak kinyilatkoztatása, amely lényegében a

terhelt személyes felelősségét veti fel a fia tragédiájára vezető végeredményben. Amit a terhelt írt, tartalmát tekintve az, hogy a magánvádlónak az a – helyszínen kifejtett és neki szóló – véleménye, hogy ha ő, vagyis mint édesanya odafigyel, el lehetett volna a tragédiát kerülni.

[68] A terhelt bejegyzésének a magánvádlóra vonatkozó része pedig nem más, mint a terhelt által a magánvádló véleményeként értékelt – az irányadó tényállás szerint valójában a terhelten túl más személyek előtt kérdés formátumban feltett – közlésére adott véleményválasz, lényegét tekintve pontosan azt kifejezve, hogy a magánvádló részéről az a kérdésfeltétel ott, akkor és abban az élethelyzetben, a terhelt szerint, a helyszínen foglalkozása gyakorlása végett megjelent orvos-magánvádlótól, számára dehonesztáló volt, ami nem elfogadható és nem is etikus.

[69] A terhelti megfogalmazásban azonban nem volt semmiféle gyalázkodó, ami tényállítás hiányában a becsületsértés megállapításának lehetőségét vetné fel. Nem használt a magánvádlóra trágár, vagy szidalmazó szavakat, és nem helyezte a személyét ilyen szöveggörnyezetbe sem, például oly módon, hogy a doktornő sarlatán, orvosi esküje sárba tiprásával az orvosok szégyene, vagyis amely a közlés becsületsorbításra való alkalmasságának vizsgálatát felvetné. A terhelt facebook bejegyzésében a magánvádlóval összefüggésben tett megjegyzése a terhelt véleménye, értékítélete, amely – becsületsértő jelleg hiányában – sem rágalmazást, sem becsületsértést nem valósít meg.

[70] A messenger üzenetben az „ő mindig, mindenkit feljelent”, önmagában általános jellegű megfogalmazás – a fentebb már kifejtetteknek megfelelően – nem valóságos tényállítás, hanem tényszerű megfogalmazás, amely rágalmazás alapja nem lehet. Érdemét tekintve önmagában ez a – magánvádló által sérelmesként megjelölt – kijelentés ugyanis az általánosság közös jellemzőjén túl két, ellentétes pólusú tartalommal bír; az nem szűkíthető le kizárólag arra a pejoratív tartalomra, hogy az ilyen személy kiállhatatlan, rosszindulatú, miután értelmezhető akként is, hogy az ilyen ember kellően odafigyelő és minden körülmény között megvédi a jogait.

[71] Így a jelen ügyben a terhelt terhére rótt bejegyzésrészlet és a messenger üzenetben tett kijelentés egyike sem képezi büntetendőség alapját, mivel nem tényállásszerű magatartás (függetlenül attól, hogy ki a sértett, illetve annak mekkora az elvárható tűrőképessége, avagy az értékítélet milyen szöveggörnyezetben szerepel). A lényeg, hogy ez sem a becsületsértés, sem a rágalmazás vétsége tekintetében nem tényállásszerű magatartás.

[72] Mindezekre tekintettel – miután a Kúria olyan felülvizsgálati okot, melynek vizsgálatára a Be. 659. § (6) bekezdése alapján hivatalból köteles, nem észlelt – a megtámadott határozatokat a Be. 660. § (1) bekezdésének megfelelően tartott tanácsülésen, a Be. 655. § (2) bekezdésében meghatározott összetételben eljárva, a Be. 662. § (2) bekezdés a) pontja alapján megváltoztatta és a terheltet az ellene rágalmazás vétsége [Btk. 226. § (1) bekezdés] miatt emelt vád alól a Be. 566. § (1) bekezdés a) pontja alapján – mert a terhére rótt cselekmény nem bűncselekmény – felmentette.

[73] **IV.** A Kúria ítélete ellen a Be. 6. § (4) bekezdése alapján nincs helye fellebbezésnek, felülvizsgálatát pedig a Be. 650. § (1) bekezdés b) pontja zárja ki.

Budapest, 2024. szeptember 26.

Dr. Harangozó Attila s.k. a tanács elnöke, Dr. Demeter Zsuzsanna s.k. előadó bíró, Dr. Somogyi Gábor s.k. bíró, Dr. Metzing Márton s.k. bíró, Dr. Boros Tibor s.k. bíró